

**QUAN L'AVI CISCO (BLANCH VERGÉS) FOU EL PRIMER
ALCALDE DELS DIRECTORIS DE PRIMO DE RIVERA*
(1° OCTUBRE DE 1923 – 20 DE MARÇ DE 1928)
(I Part)**

Francesc Blanc Canyelles

Al pare, que en continuà el nom i la vocació municipal...

Resum: Estudiant una per una les actes dels plens i comissions permanents del període, l'exposició històrica segueix una classificació per àmbits d'organització i actuació municipals, dins dels quals l'ordre és el cronològic. S'hi descobreix la rigurosa gestió de la hisenda altafullenca, desmentint les acusacions i multes de l'antagònic ajuntament republicà; la preocupació per la millora i manteniment del patrimoni i espais públics; l'arribada del telèfon al poble. Virtuts que no fan oblidar la continuada servitud política a la monarquia d'Alfons XIII i al seu règim dels Directoris (el militar i el civil) que acabà amb l'experiència de la Mancomunitat de Catalunya (6 d'abril de 1914 – 20 de març de 1925).

Paraules clau: Alfons XIII, Mancomunitat de Catalunya.

Abstract: The study of the minutes of the Local Council meetings and the standing committees allows us to offer a historical statement of the council organization and activities in a chronological order. The administration of Altafulla public funds was rigorous, denying the accusations and penalties of the republic council; the interest in improving and keeping the heritage and public areas and the arrival of the telephone are evident. These facts do not deny a political servitude to Alphonse XIII monarchy and the military and civil governments that finished with the experience of the Mancommunity of Catalonia (from 6th April 1914 to 20th March 1925).

Keywords: Alphonse XIII, Mancommunity of Catalonia

(*) Entre el 13 i 17 de setembre de 1923 actua un Directori provisional, que esdevé definitiu fins al 3 de desembre de 1925; a partir del qual, fins al 28 de gener de 1930, es transforma en Directori Civil.

Aquell 1 d'octubre de 1923, al nostre Ajuntament, una sessió extraordinària presidida pel sergent de la guàrdia civil Eusebio Moràn Domínguez donava possessió als “señores Vocales de la Junta municipal”. Aplicava el decret del 17è dia del tan tolerat cop d'Estat del capità general de Catalunya Miguel Primo de Rivera.

Havien estat elegits, per sorteig, entre les diferents categories de contribuents. Eren, per ordre d'enumeració al marge de l'acta:

Francesc Blanch Vergés: nascut el 2 d'agost de 1883, fill de Ramon Blanch Pallarès, el de màxima quota amb 108,02 ptes al llistat de 28 contribuents “señores electores de compromisarios” per al Senat de gener de 1923; del carrer de Mar 1. Xifra de la contribució d'immobles i subsidis del 1923.

Sebastià Miracle Vallvé: nascut el 1885 a Tarragona, amb 24,65 pessetes de quota; de la Barceloneta 23.

Amadeu Marca Guasch: nascut el 10 de març de 1876, amb 33,84 ptes. de contribució; del carrer de l'Hostal 26.

Josep Solé Salvat: nascut el 13 de maig de 1877; no localitzat al llistat de contribuents.

Rafael Ferré Sanromà: nascut el 27 d'octubre 1879, amb 16,69 ptes de quota; del carrer de Dalt 36.

Josep Pascual Veciana: nascut a la Canonja el 1881, tampoc localitzat com a contribuent.

Josep Sabaté Ballesté: nascut el 20 de febrer de 1885, fill d'Antoni Sabaté Vallvé, amb quota de 19,98 pessetes; del núm. 1 del carrer de l'Hostal. El núm. 1 bis corresponia al domicili del secretari Josep Roig i Segarra, contribuent amb 64 ptes, la qual cosa el situava el quart d'aquell llistat de 1923.

L'alcalde i regidors constitucionals censitaris, cessats pel DM, també hi eren presents: el fins aleshores alcalde Manuel Farreras, amb els seus regidors Josep Virgili, Julià Rubinat i Artur Boronat. Havien celebrat la seva última sessió pocs dies abans, el 28 de setembre. Els tres encapçalaven el marge de l'acta, que comença a la pàgina 26 del llibre d'actes dels plens, que aplega des del 23 de setembre de 1922 fins al 20 de juliol de 1924.

Però vet aquí, que al llibre d'actes de les Junes Municipals (JM) —des del 23 d'abril de 1920— i del plens fins al 30 de juny de 1926, a la pàgina 8 tenim notícia que el dia després, 29 de setembre, la presidida encara per Manuel Farreras Esteve reunia tant els seus regidors com els imminents, en categoria d'associats, per tal de nomenar Santiago Lasheras Lacambra “médico titular de este Municipio”. En la signatura de l'acta, a la pàgina 8, resulta que el primer signant és l'alcalde en les seves últimes hores i amb qui el succeirà constant a la seva dreta, ambdós a la primera horitzontal de signatures; a la resta, s'alternen els que han de cessar i els qui l'atzar ha elegit.

Marxats els cessats, el mateix 1 d'octubre de 1923, seguí una segona sessió on “el Sr. Presidente manifestó iba a proceder a la elección de Alcalde en votación secreta a cuyo efecto fué llamando a los señores Concejales, los cuales fueron depositando en la urna su papeleta”.

El sergent Morán Domínguez en fa el recompte: 5 vots per a Francesc Blanch Vergés; 1 per a Sebastià Miracle Vallvé i 1 també per a Josep Solé Salvat. En conseqüència: “Fué proclamado Alcalde en propiedad por el Sr. Presidente por haber obtenido mayoría absoluta de votos D. Francisco Blanch Vergés el cual pasó a ocupar la presidencia efectiva y recibir en el acto las insignias del cargo”.

L'organigrama municipal primer

Amb Sebastià Miracle com a regidor síndic (suplent Josep Sabaté) i Amadeu Marca com a dipositari.

En la primera sessió, amb presència exclusiva del nou Ajuntament i, per tant, la primera presidida per Francesc Blanch Vergés, celebrada el 6 d'octubre, es completa l'organització interna nomenant 3 comissions permanents:

Hisenda: Amadeu Marca i Rafael Ferré.

Governació: Josep Solé i Josep Pascual.

Foment: Sebastià Miracle i Josep Sabaté.

Per votació secreta amb papereta i pel mateix procediment, les comissions especials: d'Escorxador: l'alcalde i Amadeu Marca; la de Cementiri: Rafael Ferré i Josep Pascual; la d'Instrucció Pública: Sebastià Miracle i Josep Sabaté.

Cada setmana s'escaigueren les reunions en la sala de sessions de la Casa Consistorial. Acostumaven a durar uns quaranta minuts. Començant a les vuit del vespre/nit. Primer, els dissabtes; fins que a la sessió de 20 d'octubre resolen el problema plantejat pel regidor Josep Sabaté, que no ha pogut assistir a les anteriors, ja que el seu ofici de barber li ho impedeix. Solució: traslladar-les als dijous, a la mateixa hora. El regidor podrà anar a les sessions del ple, regularment, a partir de la de l'u de novembre, el cinquè presidit per l'alcalde Francesc Blanch Vergés.

La Junta Municipal; fins a l'Estatuto Municipal

També el mateix 1 d'octubre de 1923 van sortejar-se els convilatans 3 vocals de les 3 seccions de la nova Junta Municipal (JM). Per la 1a: Joan Salvat Boronat, Josep Pijuan Salvat i Eduard Recasens Suñé. Per la 2a: Antoni Martí Ballesté i Josep Balcells Recasens. Per la 3a: Rafael Ramon Bosch i Pere Boronat Jové. Ells i el ple la constitueixen: 14 membres, doncs, en paritat dels dos orígens.

Entre novembre de 1923 i març de 1924 prenen acords sobre la hisenda municipi-

pal. Així en sessió extraordinària del 15 de novembre nomena dos d'ells, Pere Boronat i Josep Pijuan, per tal que examinin i dictaminin els comptes que un mes abans, el 13 d'octubre, havia fixat el nou ajuntament, corresponents als pressupostos de 1916 i 1917, que més endavant sabrem amb xifres. Al cap de cinc dies, i presidint el “vocal asociado” Josep Balcells, aproven unànimement el dictamen d'aquella comissió de dos.

El 2 de desembre el gran aplec nomena Joan Salvat i Rafael Ramon per a les mateixes funcions, en aquest cas, els comptes municipals de 1922-23 fixades pel ple el 8 d'novembre, que també coneixerem. Al cap de tres dies, i altra vegada amb Balcells presidint, dictamen de dos aprovat per unanimitat.

El 30 de gener de 1924 acorden, com a compensació de la supressió per a l'exercici 1924-25 de l'impost de consums, implantar el “repartimiento general de utilidades regulado por el Real decreto de 11 de septiembre de 1918, para cubrir atenciones municipales o enjugar el déficit resultante en el presupuesto ordinario de dicho ejercicio”. Una mesura transcendental, de càrrega i ingressos fiscals, avalada per fins a tretze signatures de contribuents altafullencs —hi falta, de la Junta associada, aquell Rafael Ramon.

El projecte de pressupost municipal per al 1924-1925 havia estat aprovat pel ple el 17 de gener. El 19 de febrer passava a la sessió extraordinària de la JM, que “se halla absolutamente conforme” i decideix fer-lo públic. En tenim el detall de conceptes i xifres, d'un pressupost equilibrat en 14.028 pessetes; però cal que es tornin a reunir al cap d'un mes per tal d'assumir les correccions, reclamades pel seguit de “reparos” fets pel delegat governatiu del partit judicial. Llavors, el pressupost s'equilibra en 13.898, 30 pessetes. Com veurem, el nou règim municipal del DM, supressor de les JM, provocarà una tercera aprovació: la definitiva.

Les comissions anuals per a confeir el repartiment i la pericial de propietaris

El 30 de gener de 1924, els de la JM designaran els vocals nats de la “Comisión de evaluación, parte real y personal, a los efectos de confección del repartimiento”, els quals van ser, per aquella de real:

Joan Salvat Boronat, “como mayor contribuyente por rústica domiciliado en este término”.

Francesc Yxart Moragas, el màxim però amb adreça fora d'Altafulla.

Jaume Salvat Boronat, el de més contribució urbana visquent a Altafulla.

Magí Balcells Rovira, “mayor contribuyente por industrial y comercio”.

Com a vocals evaluant la part personal del repartiment:

El capellà de la parròquia Josep Llobart Solé.

Daniel Robert Plana, dels principals contribuents en rústica.

Ramon Pedrol Mercadé, en aquest cas dels de dalt del rànking d'urbana.

Josep Punsoda Balaña, per la industrial i comercial.

El 28 de juny de 1925, es nomenen només els set membres del ple, sense els set de la Junta Municipal com s'escaigué el 30 de gener de 1924; són les conseqüències restrictives del nou Estatuto Municipal del DM:

Per la part real, per les respectives condicions ja conegudes: Jaume Rimbau Gabordes, Josep Rovira Tutusaus, Joan Boronat Marquès i Josep Salvat Pijuan.

Per la part personal: el mateix rector, Eugeni Pijuan Mestres, Josep Ramon Vallvé i Artur Boronat Capdevila.

Els seus successors són nomenats en el ple de 25 de gener de 1927, d'acord amb les significacions ja conegudes: per la part real, vocals nats de la Comissió d'avaluació: Joan Salvat Boronat, Antoni Terrafeta de Barberà, Mèlit Recasens Marquès i Josep Balsells Recasens.

Per la personal: sempre el rector de la parròquia, Isidor Plana Sonet, Josep Virgili Plana i Marià Sordé Pros.

Noves eleccions el 17 de gener de 1928, per la real: Salvador Cusiné Bellmunt, Josep Cavallé Sala i Josep Inglès Pijuan.

Ja amb la comissió permanent de tres, el 13 de setembre de 1925 decideixen la renovació biennal 1925-1927 de la meitat de la Junta pericial de propietaris que pertoca aquell mes i any. Han de cessar tres titulars i dos suplents. En nomena un de cada titular Josep Ramon Vallvé i Salvador Cusiné Bellmunt suplent. Per als dos més i un restants, lliuren una llista a l'Administració de rendes públiques perquè els triï entre ternes; la formen com a candidats a titulars Daniel Robert Plana, Eugeni Pijuan Mestres i Andreu Ballesté García com a propietaris veïns i dels forasters Pau Llauradó Vives, Pau Mercadé Casasses i Pau Segú Grases, per a l'única suplència Salvador Ferré Plana, Isidor Plana Sonet i Josep Punsoda Balaña. La decisió d'aquella Administració la sabem per l'acta de la permanent del 15 de novembre: seran pèrits titulars Robert i Llauradó, els primers de cada terna; i el suplent, per la mateix lògica, Ferré. També hi consten els qui hi continuen: Josep Boronat Martí per l'Ajuntament, i per l'Administració Jaume Rimbau Gabordes i Joan Vidal Bassa, nomenats el 1923, del 1925, el municipal Josep Ramon Vallvé i els de l'Administració Daniel Robert Plana i Pau Llauradó Vives. Els suplents, des de 1923, Josep Inglès Ramon per la superior i, des de 1925, Salvador Cusiné Bellmunt per la local, com prou hem bestret.

La Junta Municipal de Sanitat

En la sessió de 20 d'octubre de 1923 van elegir els vocals de la Junta Municipal de Sanitat (JMS): Magí Balcells Rovira i Mariano Sordé Gras. El 12 d'abril de 1925,

d'acord amb el Reglament de sanitat municipal del 9 de febrer, art.55 i 56, en designen la nova, presidida per l'alcalde, amb el metge Lasheras Lacambra com a secretari i com a vocals nats el secretari municipal Roig Segarra, el farmacèutic Joan Ardévol Morell, el veterinari Emili Canals Daeta, el rector mossèn Lombart i el mestre nacional Francisco Soriano García; com a "vocales electos": Jaume Rimbau Gabordes "vecino pudiente" i Joan Rubinat Teixidó "vecino obrero".

El reglament redactat per la JMS serà aprovat al ple de 20 de març de 1927.

Tindrà els seus acords més transcendents, en llibre d'actes a part, en les reunions del 13 de juny i 29 d'agost de 1926 —amb nou metge titular. En la primera, han d'actuar a requeriment d'una instància de "vecinos del barrio de la playa de este término en la que solicitan su saneamiento". Signaven Ataulfo Ayala López, Antoni Gelabert, Joan Bartomeu, Florencio García Mariño, Ramon Llorach, Josep Maymó, Rosalia Pedrol, Francesc Ramon, Ramon Pedrol, Josep Pedrol, Ramon Pedrol i Rafael Ramon.

Fetes les inspeccions comuniquen al boter Ramon Pedrol Mercadé que tingui el seu galliner, situat davant del seu taller, higiènic i segur, "a fin de evitar malos olores por putrefacción de excrementos, y la salida de las aves por la playa". Com a propietari de la caserna dels carabiners, que "haga las obras de saneamiento necesarias en las letrinas, a fin de evitar vayan a la cisterna colocada al lado" i que els seus cinc safareigs "estén provistos de un tubo de desagüe que desemboque en posos sépticos, que al efecto construirá a cierta distancia de los lavaderos".

Al caporal dels carabiners reclamen la neteja i tancament del corral de davant la seva caserna.

A Ramon Llorach Blasco, que està construint al núm. 14, també desaiguar al safareig de davant, amb les mateixes característiques que els de la caserna; i que "en la casa habitada por él arregle la letrina en la que vierte sus excrementos y aguas residuales"; com que també hi té safareig al davant, desguassar per tal que en lloc de seguir abocant a la via pública passi la canonada per la casa veïna, de la seva propietat.

Rosalia Pedrol Mercadé també ha de fer el desguàs del safareig de davant de casa seva vers un pou sèptic.

A Antoni Ramon Ventura i Ignacio de Martí de Nicolau, un lavabo a la respectiva casa si la volen habitar.

També Josep Pedrol Mercadé ha de tancar el galliner, també de davant de la casa. Com veiem són tres els germans Pedrol.

A tot el veïnatge de Baix a Mar se'ls comunica "no se permitirá que estorben el paso, ni desdigan el ornato público las maderas, basuras, piedras, materiales de derribo, utensilios, etc"; comproment-se la Junta a trobar el lloc de dipòsit. També els prega que no aboquin al carrer des de balcons o finestres objectes sòlids o líquids. Seran multats amb fins a 15 pessetes els qui no "se abstengan de hacer aguas menores, mucionarse, y otros actos que esten en pugna con los deberes de moral

y orden público”; en cas de reincidència, cap els Tribunals. Els responsables dels abocaments o orinades seran els respectius caps de família, i en cas d’insolvència el patró de l’obrer.

La Junta de Sanitat de 29 d’agost de 1926 comunica a Ramon Macaya Sanmartí “que desista de remover el polvo situado frente su casa (a la pujada al carrer Lleó, focus d’infecció), sin previo permiso, ya que la diseminación de bacilos tétanos, caso de dicho polvo los contuviera, podría ser un perjuicio para la salud pública. En sucesivas ocasiones, previo permiso de esta Alcaldia, transportará dicha tierra, en las condiciones y lugares que se designen”. L’algutzil havia presentat denúncia a les 10 del matí del dia 26, quan feia la feina Ramon Magriñà Ramon, qui de cap manera li fa cas, obeint la mestressa Rosa Rigalt.

Nomenaments de professionals de sanitat

El ple del 4 de desembre de 1925 nomena “Don Juan Ardévol Morell con residencia en Torredembarra farmacéutico titular de este Municipio con el sueldo anual de doscientas cincuenta pesetas cuyo cargo venía desempeñando interinamente y único concursante cuando se anunció su vancante”.

El ple del 16 de gener de 1926, a requeriment del “Sr. Inspector Sanitario de este distrito del Vendrell”, obren concurs per a la plaça de llevadora municipal, amb el sou anual de 60 pessetes, que atendrà tant les dones de llistes de beneficència com les que consideri oportú l’alcaldia. La permanent del 7 de març que esgotat el termini no ha rebut cap sol·licitud. Finalment, al ple de 10 d’octubre de 1928, quan l’avi era regidor ras del ple, nomena Antònia Daniadz Magriñà.

En la del 27 de febrer de 1926, dimitit el metge titular Santiago Lasheras Lacambra esdevé interí Ferran Vallmitjana Borrell. El titular definitiu, Dr. Amadeu Mateu Ferrer, serà elegit el 24 d’abril, amb el sou anual de mil ptes més les cent d’inspector de sanitat, més “la iguala del vecindario”; la permanent l’havia nomenat interí el 7 de març. Fent memòria: el primer aplec de cessats i nous regidors, el 28 de setembre de 1923, havia nomenat el metge municipal Lasheras.

El nou Estatuto Municipal: la permanent de tres i els plens escadussers

Som al 7 d’abril de 1924. Els ajuntaments del Directori Militar fou promulgat per Reial Decret del 8 de març, dins encara el primer any del nou règim. Obligava a constituir l’Ajuntament d’acord amb “el nuevo Estatuto Municipal”, apressat per la circular de Govern Civil del 3 d’abril.

Cap novetat efectiva a l'alcaldia: "De acuerdo con la regla segunda de la citada Real Orden de 28 de Marzo último la Corporación por unanimidad confirma y ratifica en el cargo de Alcalde a Don Francisco Blanch Vergés que ya fué elegido por la anterior Corporación".

Però el nou organigrama establia dues tinències d'alcaldia. Per a la 1a van elegir Sebastià Miracle Vallvé i per a la 2a Amadeu Marca Guasch; ambdós amb set vots. Com a substituïts: del 1r, Rafael Ferré Sanromà i del 2n., Josep Solé Salvat. L'alcalde i els dos tinents d'alcalde constituïen la Comissió municipal permanent. Eren també ratificades les comissions i el regidor dipositari del que a l'acta llegim com "la anterior Corporación"; amb els mateixos membres des de l'1 d'octubre de 1923 al 7 d'abril de 1924.

Celebren la primera Comissió permanent el 13 d'abril i aproven... "adquirir un juego de borlas para el bastón de mando del Sr. Alcalde y dos bastones de mando para los dos Tenientes de Alcalde, cuyos objetos serán satisfechos del capítulo de Imprevistos".

Les sessions setmanals passaran al diumenge a les 11h. i només amb l'assistència dels tres de la comissió permanent. El ple complet, només un cada trimestre de l'any econòmic; però amb un màxim de fins a deu.

S'escauen dos plens prou seguits del 7, l'11 i el 19 d'abril; però, després, fins al 3 de juny, i d'aquesta data saltem al 4 de desembre de 1924. Dins el 1925: el 4 de febrer, el 24 de maig, el 28 de juny, el 27 de juliol i el 3 de novembre. Pel que fa al 1926: 16 de gener, 24 de febrer —ep! Quan a l'avi no li accepten la seva dimissió que "por razones de salud de intereses", havia presentada a la Permanent el 21 per instància—; un de tres dies després —on sí és acceptada la del metge titular Lasheras, ja sabuda; i la següent fins al 24 d'abril, seguida per la del 25 i del 30 de juny.

En el llibre d'actes que seguim consultant només signaran Blanch, Miracle, Marca i el secretari Roig. Aquest llibre, amb només la signatura de l'alcalde i el secretari en una breu anotació del 8 d'abril és habilitat per a les sessions d'aquella terna de la permanent.

Però tenim, en principi, poques actes de la comissió permanent, perquè des de juliol de 1924 corresponen al ple sencer. Les hem de retrobar en dos llibres: del 27 de juliol de 1924 al 26 de setembre de 1926 i del 3 d'octubre al 8 de novembre de 1928. Dos imprescindibles llibres d'actes municipals que he tingut a l'abast per l'ordenada classificació de l'arxiu municipal de la doctora en arqueologia del paisatge Maria Jesús Ortega.

Els minuciosos registres de la hisenda municipal

Acabava la sessió del 20 d'octubre de 1923 amb la lectura de l'estat de comptes heretat: 4.086,21 ptes al llibre d'ingressos; per 3.094, 66 al de despeses. Per la qual cosa "quedando una existencia en Caja" de 991,55 ptes.

Havien reblat explícitament la formalitat en el traspàs de la hisenda municipal, que començà consignant a l'acta constituent: “cuyos libros han quedado sellados, lacrados y custodiados, cuya lacra contiene las iniciales S.M.”. Hi signava en primer lloc el nou alcalde electe entre els 7 regidors / contribuents fruit de sorteig i al seu costat el sergent que presidí les dues sessions de l'1 d'octubre de 1923, d'instauració a Altafulla del règim municipal del DM.

De Govern civil, el 9 d'octubre, reben l'autorització per tornar-los a obrir, per tal de conèixer aquella herència i anar consignant la comptabilitat futura.

Nomenament del Procurador i recaptadors

Al ple del 15 de novembre de 1923, una mesura del tot adient per al bon funcionament de la hisenda municipal és “otorgar a Don José Sabaté Batalla, Procurador de Tribunales, vecino de Tarragona poder amplio, necesario y bastante para retirar de las oficinas de Hacienda pública de esta provincia, las inscripciones nominativas de la Deuda pública emitidas, y que en lo sucesivo se emitan a favor de este Ayuntamiento, procedentes de sus bienes Propios, Beneficiencia o por cualquier otro concepto, y los requisitos expedidos o que expida la Caja general de depósitos, por los precedentes de la tercera parte de sus bienes Propios; para cobrar los intereses vencidos y que venzan en lo sucesivo de todos los referidos documentos, así como suministros, recargos municipales, veinte por ciento sobre las cuotas de las contribuciones urbana e industrial y cualquier otro crédito que corresponda a este Ayuntamiento, firmando en cada caso los documentos necesarios en nombre y representación de la Corporación Municipal”. Al cap de dues setmanes, el procurador cobrarà 30 pessetes “por sus agencias del cobro del 20% (d'aquelles dues contribucions) del 1921-22 i 1922-23 con cargo al capítulo de Imprevistos y al sexto plazo de Moratoria a la Diputación provincial”. Al ple ja només de tres, del 18 de maig de 1924, serà ratificat en les seves funcions, adequant-se al nou reial decret del 12 d'abril de “la Presidencia del Directorio Militar”.

El ple de 28 de juny de 1925 cessen com a advocat assessor Joaquim Monteverde Agut i reconfirmen Josep Sabaté Batalla com a “Agente representante de este Ayuntamiento en la capital, con el haber anual de ochenta pesetas cobrados por semestres vencidos”.

Reunits el 4 de desembre de 1925, confirmen el nomenament d'alcaldia del “recaudador de arbitrios municipales a favor de Don Lorenzo Gibert Pallarés y Don Baltasar Pijuan Lloberas —l'alguet— quienes dentro de los tres primeros días de cada mes rendiran cuentas e ingresos en la Dipositaria municipal, lo recaudado durante el mes anterior”.

Aprovació de comptes anuals, de pressupostos i llurs liquidacions

A la segona sessió de treball municipal, el 13 d'octubre de 1923, els correspon “el examen y definitiva fijación de las cuentas municipales correspondientes” a 1916 i 1917... que les aproven per unanimitat.

Les de 1916: 9.173,61 de compte de fons o cabals – 8.834,66 de data = 338,95 pessetes de sobrant.

Les de 1917: 7.999,51 – 7.139,22 = 810,29 pessetes. “Cuyos sobrantes pasaron a figurar en el presupuesto referendado”. Durant 15 dies els veïns podien examinar-les a secretaria municipal. Hem complert amb el promès quan ens referíem a les funcions de la JM.

Ens hem d'endinsar fins a la permanent del 6 de maig de 1928, presidida pel successor de l'avi a l'alcaldia Martí Inglès, per assabentar-nos de les xifres dels dos anys abans:

5.810,95 pessetes – 5.808,58 pessetes = 2,37 pessetes (1914)

5.826,35 pessetes – 5.818,38 pessetes = 7,97 pessetes (1915).

I dels quatre posteriors, al que reflectiran a les cinc setmanes de govern:

9.453,8 pessetes – 8.922,9 pessetes = 530,9 pessetes (1918-19)

7.551,68 pessetes – 7.144,91 pessetes = 406,77 pessetes (1919-1920)

10.064,6 pessetes – 9.219,5 pessetes = 845,1 pessetes (1920-21)

15.691,23 pessetes – 15.398,82 pessetes = 292,41 pessetes (1921-22).

Paradoxalment, el 8 de novembre de 1923, presenten “el examen y definitiva fijación” dels comptes de 1922-23: 10.910,36 – 10.399,44 = 510,92 pessetes. Passaran a aquella Junta Municipal de 3 seccions i com s'escau el veïnat les podrà consultar a secretaria durant 15 dies, amb dret a “formular por escrito sus observaciones”.

La permanent del 6 de juliol de 1924 presenta “lo recaudado por todos los conceptos durante los cinco trimestres durante el año 1923-24 asciende a 14.679,06 pesetas y los pagos verificados a 14.529,00 pesetas, quedando una existencia en caja de 150,0 pesetas que pasa a resultas del próximo ejercicio 1924-25”. El pressupost de 1923-24, aprovat el 16 de març de 1923, per l'ajuntament presidit per Manuel Farre-ras, amb el vistiplau també dels associats de la junta municipal d'aleshores, fixava un equilibri de 11.999,03 ptes.; que cal interpretar corresponen a quatre trimestres, per la qual cosa cal sumar-hi la mitjana per trimestre de 2.935,8 ptes = 14.934,85 pessetes, representant el liquidat d'ingressos el 98,3% previst.

Un mes abans, el 3 de juny de 1924, s'apleguen tots set en plenari, “en reunión ordinaria del tercer periodo, con arreglo a lo dispuesto en el artículo 125 del Estatuto municipal, con objeto de proceder a discusión y votación definitiva del presupuesto ordinario de este Municipio para el ejercicio económico de 1924-25, cuyo proyecto ha sido formado por la Comisión municipal permanente, habiéndose dado las demás formalidades legales”. Recordem que el 18 de març, amb el ple i associats, previ al

règim del Estatuto Municipal del Directorio Militar, havia estat aprovat, amb rectificacions del govern civil, un pressupost de 13.898 pessetes.

Aquests són els conceptes escrits en acta del pressupost equilibrat en 13.368, 28 pessetes:

Ingressos: Propis (40,99 pessetes) + Impuestos (1.073 pessetes) + Extraordinaris (100 pessetes) + Recursos legals (12.154 pessetes).

Despeses: de l'Ajuntament (6.288 pessetes) + Policia urbana i rural (2.833 pessetes) + Instrucció pública (955 pessetes) + Beneficència municipal (715,7 pessetes) + Obres públiques (150 pessetes + "Corrección pública" (296,6 pessetes) + Cargues (1.979,98) + Imprevistos (150 pessetes).

Serà exposat per quinze dies i se'n remetrà còpia certificada al delegat d'hisenda. El 5 d'octubre, la permanent ens fa saber que aquest l'ha aprovat però fent elevar a 365 pessetes la consignació per al metge inspector d'higiene i sanitat de presons.

Als tretze mesos, la del 5 de juliol de 1925 dona compta de la liquidació d'aquest exercici 1924-25: recaptat per tots els conceptes = 12.294,20 pessetes vs. pagaments verificats = 12.263, 41 pessetes; restant a caixa, "para resultas del actual ejercicio" 30,79 pessetes. Per tant, en relació al pressupostat, les xifres finals són del 92%.

El propi ple del 3 de juny de 1924 també són aprovades, i també trameses, fins la vintena d'ordenances d'ingressos: per aplicació del segell municipal; servei de "Voz pública" (de l'agutzil); sobre llicències de construccions i obres; sobre el servei d'escorxador; de l'aprofitament de sacs de sorra i altres materials de construcció i de públics del terme; sobre desaigües en la via pública o terrenys del comú; sobre ocupació de la via pública amb escombraries, valles, puntals, corrioles i bastides; sobre ocupació de la via pública i llocs públics; sobre el rodatge o arrossegament de vehicles per vies municipal; sobre indústries al carrer i ambulants; sobre el trànsit d'animals domèstics per vies municipals; sobre el recàrrec a l'impost de cèdules personals; sobre els carruatges de luxe; sobre casinos i cercles d'esbarjo; recàrrec municipal sobre la contribució industrial i de comerç; sobre la venda de begudes; sobre el consum de carn; recàrrec a l'impost de gas i electricitat; sobre els lloguers; i, com a culminació: l'instaurat Repartiment general d'utilitats.

A la permanent de tres de 17 de maig de 1925, quan per comunicació del govern civil, d'acord amb una reial ordre circular del 6 d'abril vet aquí que es donen "por fenecidas y por consigüente aprobadas" els comptes dels anys 1874-75 a 1879-80; de 1881-82 a 1884-85 i del 1892-93...

El 27 de juliol de 1925 el ple aprova el pressupost per al 1925-26, que la comissió permanent havia votat el 29 de juny i exposat al públic durant setze dies, d'acord amb la nova legalitat municipal. Només fixen les xifres finals d'equilibri: 14.905, 28 ptes. Nova exposició al públic i preceptiu lliurament de còpia certificada a la delegació provincial d'Hisenda que la permanent de 4 d'octubre notifica l'ha aprovat.

Abans de l'any, puntualment i escrupolosa, la de l'11 de juliol de 1926 liquida

l'exercici 1925-26: $14.585,16 - 13.655,69 = 929,47$ pessetes; destinades a resultes de l'actual 2n trimestre de 1926. Representava el 97,85% d'ingressos pressupostats i el 91,6 de les despeses.

La permanent de 2 de gener de 1927 liquida el segon semestre de 1926: $7.817,05 - 6.895,45 = 921,6$ pessetes a caixa que passa a resultes del propi 1927.

El de pressupost de 1927, que la permanent vota el 19 de novembre de 1926, havia estat aprovat pel ple el 22 de desembre, amb la xifra d'equilibri de 17.236,18 pessetes. El delegat d'hisenda lliura un ofici d'aprovació que en permet el ferm acord municipal a la permanent de 20 de febrer de 1927.

La del 8 de gener de 1928, diligentment ens fa saber les liquidacions: 17.950,62 ptes del recaptat per tots els conceptes (+4,14%) vs. 16.542,78 pessetes de pagaments verificats (96%); vet aquí, doncs: 1.407,84 pessetes d'existència a caixa, de resultes de 2017 llegades a la hisenda de 1928.

El ple de 16 de maig de 1928, ja dins l'alcaldia de Martí Inglès Ramon, habiliten 300 pessetes de superàvit de l'últim pressupost i exercici liquidat de 1927 com a crèdit per al de l'any propi.

El pressupost de 1928, els tres l'acorden el 15 de gener de l'any i el ple el 9 de febrer; equilibrat en 16.904,96 pessetes. Aquest darrer pressupost aprovat dins l'alcaldia de l'avi és liquidat, presidint el seu successor i ell com a regidor, a l'esperat primerenc 3 de gener de 1929; amb aquest resultat: 18.424,51 ptes d'ingressos (+9%) vs 16.775,53 pessetes de despeses (99,23%); per la qual cosa les resultes per al de 1929 foren de 1.648,98 pessetes.

I el mateix podem dir del de 1929, liquidat el 5 de gener de 1930: 20.117,68 pessetes d'ingressos vs. 18.635,33 de despeses = 1.482,34 pessetes per al de 1930.

Les exposades exactes xifres de liquidacions dels pressupostos, al juliol següent per als de 1923-24, 1924-25 i 1925-26, o al gener immediat per als de 1927, 1928 i 1929, s'han de contrastar amb aquell acord republicà del 5 de març de 1936 que "en caràcter de dipòsit preventiu (obligaven a pagar, a l'avi i al seu successor Martí Inglès Ramon) 200 pessetes per cada exercici que tenen pendent de liquidació". Quan vaig estudiar el període de "Quan Lluís Punsoda era l'alcalde i Lluís Amill el secretari", al núm. 20 (pàg.114), expressava que ells havien descobert l'escàndol als comptes municipals i que en tenia la culpa tècnica el secretari Roig. Ara me'n retracto i més aviat he de suggerir el sectarisme pendular d'aquells republicans. I com em dol aquesta reescriptura, però les actes municipals segueixen parlant-nos si les volem llegir acuradament. Els dos alcaldes dels DM van ser puntuals i transparents en la liquidació dels seus pressupostos i en el seguiment d'ingressos i previsions de despeses.

Fent balanç dels pressupostos primer i darrer responsabilitat de l'alcaldia de Francesc Blanch Vergés, el de 1924-25 i el de 1927, vet aquí que els ingressos van pujar 5.656,42 pessetes (+ 46%) i el superàvit 1.377,05 (x 45,7).